

1001 Kritieke Dagen

Lichamelijke, sociale en emotionele gezondheid in ontwikkeling

In het kort

Ouder-kind relaties

De ouder-kindrelatie is de basis van waaruit het kind zich ontwikkelt en van waaruit het kind een gevoel van zelf en een gevoel van zelf in relatie tot anderen gaat ontwikkelen. Problemen in de baby- en vroege kindertijd worden vaak gerelateerd aan een niet optimaal functionerende ouder-kindrelatie. Als de relatie tussen ouder en baby op een of andere manier verstoord raakt blijkt een kind minder goed in staat de juiste vaardigheden te ontwikkelen om adequaat met de omgeving om te gaan.

Kinderen gedijen in een positieve omgeving, dus het horen van complimenten en het uitspreken van duidelijke verwachtingen. Positief omgaan met het kind zal het zelfvertrouwen, de ontwikkeling van de communicatie en gezonde gewoontes verbeteren. De relatie tussen ouders en hun baby zorgt ook voor de eerste sociale ervaringen van de baby's, en vormt de sjablonen van wat ze van anderen kunnen verwachten en hoe ze het beste aan de verwachtingen van anderen kunnen voldoen.. In de omgang met een ouder leren kinderen sociale vaardigheden zoals het delen van, samenwerken met en respecteren van andermans bezittingen. Daarnaast leren jonge kinderen ook om te communiceren en motorische vaardigheden te ontwikkelen.

Het ontwikkelen van een optimale ouder-kind relatie vraagt van ouders dat ze signaleren en reguleren. Het vereist verantwoordelijkheid nemen en sensitief en responsief zijn voor signalen van het kind. Dit vraagt van de ouder dat deze kan omgaan met emoties en die van het kind kan reguleren, het kind kan volgen, voldoende flexibel is, leiding kan geven en zich competent kan voelen in de relatie met het kind.

Alle kinderen bouwen een relatie met hun ouders of verzorgers op. De meeste ouder-kind relaties verlopen goed. Bij sommige kinderen verloopt de relatie met de ouder moeizaam en niet soepel. Er worden vaak vier typen relatie onderscheiden, drie georganiseerde typen (veilig, vermijdend en ambivalent/afwerend) en één gedesorganiseerd type.

Kinderen met een zogenaamde veilige gehechtheidsrelatie zijn in staat hun ouder te gebruiken als een veilige basis van waaruit ze hun omgeving verkennen. Deze kinderen hebben een evenwicht gevonden tussen enerzijds contact maken met de ouder in tijden van stress en spanning en anderzijds het op onderzoek uitgaan als ze gerustgesteld en niet gespannen of angstig zijn. De balans tussen contact en nabijheid zoeken en de wereld verkennen kan echter verstoord zijn. Vermijdend gehechte kinderen komen bijvoorbeeld al vroeg zelfstandig over en doen weinig of geen beroep op de ouder tijdens spanningsvolle situaties. De ambivalent of afwerend gehechte kinderen klampen zich juist overmatig aan een ouder vast, maar halen hier toch geen echte troost uit. Ze blijven boos, het duurt lang voordat ze gerustgesteld kunnen worden en ze gaan niet makkelijk op onderzoek uit. Tot slot zijn er kinderen met een gedesorganiseerde gehechtheid. Deze kinderen kenmerken zich door het gebrek aan een coherente strategie in stressvolle situaties. Ze worden dan ook getypeerd als de meest onveilige kinderen.

Onveilig gehechte kinderen hebben meer kans op agressie, angststoornissen en minder goede sociale contacten. Onderzoek toont dat veilig gehechte kinderen meer zelfvertrouwen, minder pathologie en meer vriendschappen hebben dan onveilig gehechte leeftijdgenoten. Daarnaast hebben we nog de categorie gedesorganiseerde hechting dit is het patroon dat het meest voorspellend is voor het ontstaan van latere psychopathologie (Green & Goldwyn 2002)(7)

Opbouw emotionele band vanaf de zwangerschap

De opbouw van een emotionele band of een relatie tussen ouders en kind start al tijdens de zwangerschap. Hoe positiever de band die ouders en baby hebben hoe groter de kans dat er op 1,5 jarige leeftijd een veilige gehechtheidsrelatie ontstaat.

Bevindingen

- Het is goed als ouders zich verplaatsen in het kind en de wereld vanuit het perspectief bekijken, vooral tijdens stressvolle momenten
- Het is belangrijk dat ouders met interesse reageren op gedrag van het kind en afstemmen op zijn of haar signalen
- Opvoeden van kinderen is op momenten heel stressvol. Dit is normaal en hierin kunnen ouders worden ondersteund.
- Ongeveer 70% van de communicatie tussen ouders en kind is een mismatch, ook dit is normaal.
- Het is voor ouders belangrijk dat er een balans is tussen de eigen behoeften (als ouder) en de behoeften van het kind.

Implicaties voor beleid en praktijk

Binnen het werkveld van de zorg voor jonge kinderen is de ouder-kindrelatie de focus voor het therapeutische werk. Inzicht in de kwaliteit van de ouder-kindrelatie en interactie vormt dan ook een belangrijk onderdeel in het diagnostisch en behandelproces.